

Mottagare

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Revidering. Ekonomiskt stöd till inackordering

Förlag till beslut

Nämnden föreslås godkänna förvaltningens förslag på ny modell för ekonomiskt stöd till inackordering från och med läsåret 2023/2024.

Sammanfattning

Förvaltningens förslag på ny modell för elever folkbokförda på Gotland som studerar på kommunala skolor i annan kommun:

Stöd till inackordering för 2023 är 1 750 kronor per månad (vilket justeras utifrån gällande prisbasbelopp).

För elev som har längre reseavstånd än 199 km enkel väg gäller tillägg enligt följande (baserat på avstånd i km mellan bostaden på Gotland och skolan på fastlandet):

- Mellan 200–499 km: 300 kronor per månad
- Mer än 500 km: 700 kronor per månad

För elever folkbokförda och studerande på Gotland ska ekonomiskt stöd till inackordering lämnas med 1/30 av prisbasbeloppet per månad (1750 kronor år 2023).

En hemkommun ska enligt skollagen lämna ekonomiskt stöd till elever i en gymnasieskola eller en anpassad gymnasieskola (gymnasiesärskola) med offentlig huvudman som behöver inackordering på grund av skolgången. Stödet ska lämnas med lägst 1/30 av prisbasbeloppet per månad. Region Gotland har valt att följa CSN:s beräkning gällande månadsbelopp. Eftersom den

statliga modellen avviker så pass mycket från skollagens bestämmelser gällande lägstanivån, som är baserat på det årligt fastställda prisbasbeloppet, så är det inte försvarbart att följa modellen längre. Förvaltningen har tagit fram en ny modell som nämnden föreslås godkänna från och med läsåret 2023/2024. Modellen består av ett "grundstöd" som baseras på prisbasbeloppet samt ett "tillägg" på 300 eller 700 kronor per månad för elever med långa reseavstånd. Den ökade kostnaden som förslaget innebär för Region Gotland ryms inom fastställd budget.

Ärendebeskrivning

En grundläggande princip i svensk utbildningspolitik är att alla ska ha lika tillgång till utbildning inom det offentliga skolväsendet. Denna rättighet får inte begränsas av geografiska eller ekonomiska förhållanden. Därför ska elever, som är bosatta på en ort där den gymnasieutbildning de önskar läsa inte erbjuds, inte behöva avstå från utbildningen utan har i vissa fall rätt att inackordera sig på studieorten. I enlighet med principen om lika tillgång till utbildning för alla ska utbildningen även vara avgiftsfri. Kommunen ska därför svara för kostnader, exempelvis inackorderingsstöd, som uppstår till följd av skolgången.

Kommunerna ger bidrag för elever på kommunala skolor och Centrala studiestödsnämnden (CSN) för elever på fristående skolor (och på folkhögskolor). Det kommunala stödet kallas **stöd till inackordering** och det statliga stödet kallas **inackorderingstillägg**. Stöden styrs av olika regelverk.

Kommunalt stöd till inackordering regleras i skollagen¹:

- En hemkommun ska enligt skollagen lämna ekonomiskt stöd till elever i en gymnasie- eller en anpassad

¹ 15 kap. 32 § och 18 kap. 32 § skollagen.

gymnasieskola (gymnasiesärskola) med offentlig huvudman som behöver inackordering på grund av skolgången.

- Kommunalt inackorderingsstöd ska avse kostnader för boende, fördyrat uppehälle och resor till och från hemmet.
- Stödet är inte avsett för elever som vill läsa ett nationellt program eller inriktning vid en annan skola än den som hemkommunen erbjuder. Hemkommunen behöver alltså inte lämna stöd till inackordering till de elever som har tagits emot i andra hand till ett nationellt program².
- Stödet ska lämnas med lägst 1/30 av prisbasbeloppet per månad (1750 kronor år 2023). För elever på Gotland är det ett och samma belopp, det lägsta, men för gotländska elever på fastlandet bestäms beloppet idag utifrån avståndet mellan hemmet här på ön och skolan på fastlandet.

Stödet till inackordering ges för maximalt **fyra månader på hösten** (september-december) och **fem månader på våren** (januari-maj). Regler med villkor och anvisningar finns på Region Gotlands hemsida³.

I dag finns i praktiken ett statligt stöd och 290 olika kommunala stöd. Detta eftersom Sveriges kommuner lämnar stöd till inackordering med olika belopp vilka kan skilja sig väsentligt mellan olika kommuner. CSN lämnar statligt inackorderingstillägg med belopp som inte har justerats sedan 1995⁴.

² Enligt proposition 2006/07:71 (s 15) är orsaken till detta att inte öka hemkommunernas kostnader i samband med den reform som gav elever rätt att söka utbildningar i andra kommuner även när hemkommunen erbjuder samma utbildning.

³ Länk: <https://gotland.se/inackorderingresor> (hämtad 2023-02-09)

⁴ Länk: SOU 2022:33 Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning. Del 1. Länk: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/06/sou-202033/> sid 772 (hämtad 2023-02-20)

Frågan om CSN kan ta över hela ansvaret för inackordering har undersökts i samband med flera statliga utredningar de senaste åren⁵. Frågan har återigen uppskjutits och kommunerna kommer därför få hantera stödet till inackordering även fortsättningsvis⁶. Även om bland annat CSN själva ställer sig bakom ett samlat statligt ansvar, då detta skulle ge bättre förutsättningar för en likvärdig, enhetlig och rättssäker prövning för alla elever, så är det frågetecknen om ansvaret kommer att övergå till staten överhuvudtaget.

Då regionen har inväntat utredningens resultat så har detta resulterat i att en revidering av inackorderingsbeloppet inte har gjorts på väldigt länge. Region Gotland har valt att följa CSN:s beräkning gällande månadsbelopp (förutom lägsta beloppet) men CSN:s belopp har som sagt stått still i många år.

På grund av att prisbasbeloppet för 2023 har höjts rejält blir lägsta beloppet fr o m vårterminen 1750 kronor per månad och hamnar då nästan på tredje nivån i beloppstabellen för Region Gotland. Utifrån att prisbasbeloppet avviker så pass mycket från CSN:s beräkningar är det inte försvarbart för Region Gotland att följa CSN längre, utan det behöver tas fram en ny modell.

År	Prisbasbelopp, kronor ⁷
2023	52 500
2022	48 300

⁵ I betänkandet Moderniserad studiehjälp (SOU 2013:52) från 2012 års studiehjälpstudering föreslogs att staten genom CSN skulle ha det samlade ansvaret för stödet till inackordering.

⁶ SOU 2022:33 Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning. Del 1. Länk: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/06/sou-202033/> (hämtad 2022-12-27)

⁷ SCB Prisbasbelopp. Länk: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/priser-och-konsumtion/konsumtprisindex/konsumtprisindex-kpi/pong/tabell-och-diagram/prisbasbelopp/prisbasbelopp/> (hämtad 2023-02-08)

2021	47 600
------	--------

Region Gotland, beloppstabell - Gällande månadsbelopp för elever folkbokförda på Gotland som studerar på kommunala skolor i annan kommun (för elever folkbokförda och studerande på Gotland är månadsbeloppet 1750 kronor)⁸:

Avstånd i km mellan bostaden på Gotland och skolan på fastlandet ⁹	Belopp/månad
75 – 124	1750 kr
125 – 174	1750 kr
175 – 224	1770 kr
225 – 599	1875 kr
600 – 899	1980 kr
900 – 1299	2160 kr
1300 –	2350 kr

CSN, beloppstabell – Gällande månadsbelopp (inackorderingstillägg) för elever som studerar på fristående skolor på annan ort än på hemorten¹⁰:

Avstånd i km	Kronor per månad
--------------	------------------

⁸ Regler och anvisningar för bidrag till inackordering. Länk: <https://gotland.se/inackorderingresor> (hämtad 2022-12-21)

⁹ I avståndsberäkningen räknas även vattenvägen över Östersjön. Visby-Oskarshamn beräknas till 120 km och Visby-Nynäshamn beräknas till 148 km (km-sträckan beräknas från bostad på Gotland till Visby hamn + vattenvägen + Oskarshamn/Nynäshamn till skolan på fastlandet).

¹⁰ CSN. Inackorderingstillägg. Länk: <https://www.csn.se/bidrag-och-lan/studiestod/tillagg-till-studiestodet/for-gymnasiestudier/inackorderingstillagg.html#h-Hurmycketpengarkanjagfa> (hämtad 2022-12-21)

0–44	1 190
45–84	1 315
85–124	1 460
125–174	1 625
175–224	1 770
225–599	1 875
600–899	1 980
900–1 299	2 160
1 300–	2 350

Om man tittar på andra kommuner kan det konstateras att det skiljer sig åt från kommun till kommun. En del kommuner väljer endast att ha lägstabeloppet, en del ger extra tillägg beroende på avståndet och andra har egna belopp i liknande tabeller som Region Gotland har idag.

Enligt en enkätundersökning med samtliga kommuner som genomförts under 2019¹¹ lämnade de svarande kommunerna i genomsnitt 1 730 kronor per månad i inackorderingsstöd under läsåret 2018/19 (lägsta belopp enligt skollagen var 1510 kronor år 2018).

I en undersökning av 24 kommuner hösten 2018 så lämnade nio av kommunerna enbart stöd med 1510 kronor per månad (lägsta belopp), 15 av kommunerna lämnade i vissa fall även stöd med högre belopp. Som mest lämnades 2 840 kronor per månad¹².

¹¹ Utfördes av Sweco - Av alla 290 kommuner besvarades enkäten av 69 procent.

¹² Länk: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/06/sou-202033/> (del 1, sid 459–461 (hämtad 2023-02-20))

För sammanhanget så redovisas här det beviljade ekonomiska stödet till inackordering för tidigare läsår gällande elever folkbokförda på Gotland som studerar på kommunala skolor i annan kommun:

Läsår	Antal elever ¹³	Verklig läsårskostnad ¹⁴	Läsårskostnad om 9 utbetalningar per elev ¹⁵
2021–2022	43	672 173 kronor	689 985 kronor
2020–2021	44	692 037 kronor	723 915 kronor
2019–2020	45	734 460 kronor	738 335 kronor

Bedömning

Nuvarande beloppsnivå, och modell, för elever folkbokförda på Gotland som studerar på kommunala skolor i annan kommun behöver revideras. Bedömningen är därför att nämnden behöver ta ett nytt beslut gällande modellen för ekonomiskt stöd till inackordering. Det är inte försvarbart att följa CSN:s beräkningsmodell längre bland annat då den statliga modellen avviker så pass mycket från skollagens bestämmelser gällande lägstanivån, som är baserat på det årligt fastställda prisbasbeloppet.

Samtidigt så behöver avståndsberäkningen förenklas så att modellen blir enklare att informera och administrera. CSN gör själva bedömningen att bidrag till inackordering ska lämnas med

¹³ Antal **unika elever** över läsåret som fått inackorderingsstöd minst en månad.

¹⁴ Den verkliga, faktiska, läsårskostnaden.

¹⁵ Läsårskostnad om 9 utbetalningar per elev = vad kostnaden skulle blivit om varje elev hade fått inackorderingsstöd hela läsåret.

ett belopp som följer kostnadsutvecklingen, knutet till prisbasbeloppet, vilket ger förutsättningar för enkelhet och tydlighet¹⁶.

Förslaget är att Region Gotland använder sig av ett "grundstöd" som baseras, och justeras, utifrån gällande prisbasbelopp. Utöver "grundstöd" föreslås ett "tillägg" på 300 eller 700 kronor per månad för de elever som har mer än 200 km enkel resväg. Anledningen till att Region Gotland över tid valt att ge ett högre stöd än miniminivån till de gotländska ungdomarna är att man velat ge eleverna möjlighet till åtminstone en hemresa i månaden (ö-läget) och att man velat gynna elevens utveckling (exempelvis för elever som söker utbildning som inte erbjuds på Gotland). Malmö och Vaxholm är några referenskommuner med liknande modell¹⁷.

Eftersom det kommunala inackorderingsstödet enligt skollagen ska avse kostnader för boende, fördyrat uppehälle **och resor till och från hemmet**, så behöver modellen utgå från den adress där eleven är folkbokförd (det går alltså inte att påbörja beräkningen från exempelvis Nynäshamn eller Arlanda till fastlandsskolan).

Den ökade kostnaden som förslaget innebär för Region Gotland gällande stöd till inackordering ryms inom fastställd budget. Budgeten för inackordering har varje år varit överbudgeterad, med hänsyn till elevvolym-förändringar och prisbasbelopp-förändringar.

Förslaget är följande modell för elever folkbokförda på Gotland som studerar på kommunala skolor i annan kommun¹⁸:

¹⁶ CSN remissvar "Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33), 2020-11-20 (sid 10-11)

¹⁷ Referenskommuner med liknande beräkningsmodell: Malmö, Helsingborg, Vaxholm, Helsingborg, Falun, Trelleborg, Bjuv.

¹⁸ Några avståndsexempel: En elev är folkbokförd i hemmet i Burgsvik men studerar och är inackorderad i Västerås, och reser via Nynäshamn (77 km + 148 km + 164 km = 389 km). En elev är folkbokförd i hemmet i Slite men studerar och är inackorderad i Oskarshamn, och reser via Oskarshamn (37 km + 120 km + 2 km = 159 km).

Stöd till inackordering för 2023 är 1 750 kronor per månad (vilket justeras utifrån gällande prisbasbelopp).

För elev som har längre reseavstånd än 199 km enkel väg gäller tillägg enligt följande (baserat på avstånd i km mellan bostaden på Gotland och skolan på fastlandet):

- Mellan 200–499 km: 300 kronor per månad
- Mer än 500 km: 700 kronor per månad

Om den föreslagna beloppsmodellen hade använts för tidigare läsår gällande elever folkbokförda på Gotland som studerar på kommunala skolor i annan kommun så hade kostnaden blivit följande:

Läsår	Läsårskostnad enligt nuvarande modell om 9 utbetalningar per elev	Läsårskostnad enligt ny modell om 9 utbetalningar per elev
2021–2022	689 985 kronor	756 450 kronor
2020–2021	723 915 kronor	794 700 kronor
2019–2020	738 335 kronor	810 450 kronor

Sammanfattningsvis är förslaget att nämnden godkänner ny modell gällande ekonomiskt stöd till inackordering för elever folkbokförda på Gotland som studerar på kommunala skolor i annan kommun. För elever folkbokförda och studerande på Gotland ska ekonomiskt stöd till inackordering lämnas med 1/30 av prisbasbeloppet per månad (1750 kronor år 2023).

Konsekvensanalyser och förekommande perspektiv har beaktats:
När det gäller barn- och elevperspektivet,
jämförhetsperspektivet, landsbygdsperspektivet och det
ekonomiska perspektivet så är bedömningen att dessa perspektiv
så långt som det är möjligt har omhändertagits i tjänsteskrivelsen.

Beslutsunderlag

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningens tjänsteskrivelse, 2022-02-20

BUN § 39, 2007-04-18 Länk: <https://www.gotland.se/31422>

Utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. Regler och anvisningar läsåret 2022/23 – stöd till
inackordering Länk: <https://gotland.se/inackorderingresor>

Hanna Sällström Jonasson
T.f. utbildningsdirektör